

Dariusz Bartoszewicz

"Oto Ja wam daję Ducha", Zbigniew
Godlewski, Warszawa 2000 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 71/4, 216-217

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew GODLEWSKI, *Oto Ja wam daję Ducha*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2000, ss. 616.

Nakładem Wydawnictwa Archidiecezji Warszawskiej ukazała się praca ks. Zbigniewa Godlewskiego pt. *Oto Ja wam daję Ducha. Wpływ i rozwój Ezechieliowej idei powrotu do życia z wizji o wysuszonych kościach (37,1-14) w tekście Mt 27,51b-53*. Stanowi ona piąty tom serii Biblioteka Biblijna pod red. ks. Ryszarda Rumianiaka, ks. Romana Bartnickiego i ks. Zbigniewa Godlewskiego. Książka składa się z siedmiu rozdziałów uzupełnionych *Wstępem* i *Zakończeniem*.

Wstęp wprowadza czytelnika w zagadnienia poruszane w pracy, zawiera skróto- wy przegląd podstawowych pozycji bibliograficznych. Jest to szczególnie istotne, ponieważ problematyka Księgi Ezechiela nie jest zbyt licznie reprezentowana, zwłaszcza w polskiej literaturze biblijnej. Autor określa również metodę stosowaną w całej pracy, jednak ograniczenie się do ogólnego stwierdzenia, że jest to metoda egzegetyczno-teologiczna, pozostawia pewien niedosyt.

Pierwszy rozdział *Zagadnienia historyczno-krytyczne*, zawiera wprowadzenie w dzieje Izraela w okresie niewoli babilońskiej, informacje o proroku Ezechielu i o jej księdze.

W rozdziale drugim autor omawia kwestie dotyczące krytyki literackiej Ez 37,1-14. Zwraca uwagę ustęp dotyczący krytyki retorycznej, która okazuje się bardzo pomocna do zrozumienia tekstu, zwłaszcza w odniesieniu do proroctw biblijnych. W związku z niewielką jeszcze popularnością takiego sposobu analizowania tekstu autor zamieścił wiele cennych uwag przybliżających tę metodę.

Rozdział trzeci, najobszerniejszy w całej pracy, zawiera systematyczną egzegezę i podaje różna sposoby interpretacji fragmentu z Księgi Ezechiela. Tekst Ez 37,1-14 został podzielony na dwie mniejsze jednostki: „wizję wysuszonych kości” i „obraz otwartych grobów”. Każda z tych części została oddzielnie skomentowana. Następnie przedstawione zostały interpretacje, odnoszące się już do całego ustępu; zostały omówione interpretacje judaistyczne, patrystyczne i współczesne. Wydaje się, że autor mógł nas jeszcze zapoznać z poglądami teologów wieków średnich oraz żyjących w czasach nowożytnych wcześniej niż XX w.

Kolejny – czwarty – rozdział dotyczy wpływu fragmentu z Księgi Ezechiela na wiarę Izraelitów w zmartwychwstanie. Autor analizuje w tej części pracy reminiscencje wizji ożywionych kości zarówno w księgach biblijnych jak i apokryfach Starego Testamentu.

Rozdział piąty i szósty są analogiczne do rozdziałów drugiego i trzeciego, lecz dotyczą drugiego z fragmentów wymienionych w tytule pracy – Mt 27,51b-53.

Najciekawszy – moim zdaniem – siódmy rozdział zawiera analizę zależności między fragmentami z Księgi Ezechiela i Ewangelii wg św. Mateusza. W świetle

tej analizy widać wyraźnie znaczenie jednej z teologicznych zasad interpretacji Pisma Świętego – uwzględniania jedności Biblii.

Ostatni element książki stanowi bardzo obszerna bibliografia, będąca cenną pomocą dla kontynuatorów badań podjętych w omawianej pracy. Pozycje bibliograficzne zostały w czytelny sposób pogrupowane, jednak nie w każdym przypadku można zgodzić się z zakwalifikowaniem dzieła do danej grupy (np. Biblia Warszawsko-Praska znalazła się w dziale: *Pozostałe publikacje*, a bardziej właściwe wydaje się chyba umieszczenie jej w *Źródłach*).

Generalnie, omawiana praca jest bardzo starannie przygotowana, także pod względem formalnym. Pewne zastrzeżenia można zgłosić w kwestii czysto technicznej, jaką jest sposób zapisu tekstów w językach, które nie posługują się alfabetem łacińskim. Otóż przy współczesnej łatwości drukowania znaków pochodzących z innych alfabetów, stosowanie transkrypcji na alfabet łaciński nie ma już chyba głębszego uzasadnienia. Wydaje się, że wśród osób zainteresowanych problematyką poruszaną w niniejszej pracy znajomość, przynajmniej alfabetów, hebrajskiego czy greckiego, jest powszechna. Inną wielką uwagę, także natury formalnej, jest nierównomiernym podział tekstu na rozdziały. Największy spośród nich (pod względem objętościowym) liczy prawie sto czterdziści stron, podczas gdy najmniejszy nieco ponad trzydziści. Trzeba jednak przyznać, że dysproporcja ta jest trudna do uniknięcia; rozdziały według podziału przyjętego przez autora stanowią niewątpliwie logiczną i przejrzystą strukturę.

Pod względem treściowym omawiana praca jest trudna do przecenienia. Na podkreślenie zasługuje ogromny obszar prowadzonych przez autora poszukiwań; analizie poddane zostały nie tylko fragmenty Biblii (łącznie z tłumaczeniami – targumy), lecz także dzieła starożytnego judaizmu, apokryfy, literatura patrystyczna, a nawet małowidła z Dura-Europos. Świadczy to nie tylko o ogromnej erudycji autora, lecz także o ogromnym wkładzie pracy i systematyczności w opracowywaniu materiałów. Dzieło ks. Zbigniewa Godlewskiego wypełnia lukę istniejącą w polskim piśmiennictwie biblijnym odnośnie do Księgi Ezechiela, a także należy do stosunkowo nielicznej grupy publikacji dotyczących jednocześnie obu części Biblii, Starego i Nowego Testamentu.

ks. Dariusz Bartoszewicz, Warszawa

Repères pour la mission chrétienne. Cinq siècle de tradition missionnaire. Perspectives oecuméniques. Textes réunis et introduits sous la direction de Klauspeter BLASER, Les Edition du Cerf, Labor et Fides, Paris-Genève 2000, ss. 512.

Ukierunkowania dla misji chrześcijańskiej. Pięć wieków tradycji misyjnej. Perspektywy ekumeniczne – to cenny, aczkolwiek bardzo trudny i jak zwykle dyskusyjny wy-